

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

1. De origine, institutione, & numero Horarum Canoniarum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

IOANNIS AZO-
RII LORCITANI, E SO-
CIE TATE IBSV,

INSTITVTIO
NVM MORALIVM,

LIBER X.

DE HORIS CANONICIS, ET
Missæ Sacrificio.

CAPVT PRIMVM.

De origine, institutione, & numero Ho-
rarum Canoniarum.

HACTENVS de Oratione in vni-
uersum, vt est religionis officiu,
& opus, breuiter egimus: reliquū
est iam, vt speciatim de ijs Orati-
onibus disseramus, quæ Canoni-
cæ nominantur.

Primò queritur, quas Orationes intelligamus
appellatione Horarum Canoniarum, & cur ita
vocentur? Respondeo, Horas Canonicas intelli-
gi eas preces, quæ ad Deum laudandum, opemq;
eius diuinam inuocandam, certis statisque horis,
iuxta Canones Ecclesie fundi, recitari, aut cantari
debent, & solent. Porrò dictæ sunt Horæ Canoni-
cæ, Horæ quidem, non ab orando, vt quidam
putarunt, Zenzelinus Zabarel. in *Clemen. 1. de celeb. Missar.* Ioannes Lignanus, & alij *trist. de Hor. Canon.* sed quòd more atque instituto Ecclesie præ-
scriptis, definitisque horis, nocturnis ac diurnis
recitari, vel decantari debeant: Canonica verò,
quasi regulares, quòd iuxta Ecclesiasticorum Ca-
nonum traditionem, & regulam, earum Oratio-
num pensum sit à Clericis perfoluendum. Non-
nulli Horas Canonicas, opinantur ideo dictas esse,
quòd sint preces, quæ à Clericis Canonicis in
templo sunt decantandæ: Sed primæ opinioni
magis assentior. Eadem Horæ Canonica dicuntur
Officium Diuinum, quasi munus, & obsequium,
quòd Clerici Deo præstant. Item, quia in eo
multa recitantur ex diuinis literis sumpta; Vo-
cantur etiam Officium Ecclesiasticum, quasi Cle-
ricorum ministerium, & pensum. Item, quia Ec-
clesie præcepto perfoluitur, & quia ab Ecclesia
est institutum.

Secundò queritur, Quot sint Horarum preces
Canonicae? Duæ sunt opiniones; prima, octo esse
contendit, videlicet, Nocturnas vigilias, Matutinas
Laudes, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam,
Vespertinas preces, & Completas. Sic Antonin.
*par. 2. tit. 9. c. 12. §. 1. & 3. par. tit. 13. cap. 4. §. 1. Nauar. De
Oratione, & Horis Canon. c. 3. nu. 27. & 28. Archidiacon. in
cap. Presbyter, distinctio. 91. Glossa. in Pragm. tit. Qualiter
horæ Canonicae sint dicendæ extra choron, in verbo officium.
Quam opinionem hac illi ratione confirmant:
quoniam Horæ Canonicae institutæ esse videntur*

exemplo, & imitatione veteris populi, de quo
Scriptura testatur. Quater in die legebant in vo-
lumine legis Domini, & quater confitebantur,
& adorabant Dominum, quem locum ita inter-
pretatur Nauarrus, Quater confitebantur, & ado-
rabant, videlicet de nocte, sicut quater interdum.
Deinde, quia in Psalmis proficitur David: *Septies
in die laudem dixi tibi.* Et eodem Psalmo ante dixe-
rat: *Media nocte surgebam ad confitendum tibi.* vbi Pro-
pheta diem à nocte in Diuinis laudibus videtur
distinxisse. Accedit id, quòd habetur in *c. Presbyter
dist. 91. & in c. 1. de celebrat. Missarum,* allatum ex Con-
cilio Agathensi, vbi dicitur: *Presbyter mane matuti-
nali officio expleto, pensum seruitutis sue, conuendo, Primam,
Tertiam, Sextam, Nonam, Vesperamque perfoluat.* Et sub-
dit, iuxta Prophetam, *septies in die laudem dixi tibi.*
Qui septenarius sacratus numerus à nobis sic im-
pletur, si Matutinæ, Primæ, Tertie, Sextæ, Nonæ,
Vesperæ, Completorij tempore, nostræ seruitu-
tis officium perfoluamus: quia de his dixit Pro-
pheta: *Septies in die laudem dixi tibi.* Nam de Nocturnis
vigilijs ipse idem Propheta ait: *Media nocte sur-
gebam ad confitendum tibi.* Glossa ibi. Idem prorsus
habetur in capite primo De Celeb. Missarum, &
eisdem verbis id ipsum tradit S. Benedictus in Re-
gula 16. *Qlim etiam Matutinæ Laudes per se sepa-
ratim à Nocturnis vigilijs canebantur, & nostris
etiam temporibus in nocte Natalis Domini diui-
duntur, & Missæ Sacrificium interponitur. Postremò,
nocturnæ vigiliæ, & Nocturnæ Laudes, Hym-
nis per se distinctis gaudent, & inchoantur à ver-
ficulis illis: Domine labia mea aperies. & Deus in adi-
utorium meum intende.*

Secunda opinio affirmat septem esse duntaxat
Horas Canonicas. Sic Glossa, & ceteri omnes Can-
onici iuris interpretes, Innocentius, Hostiensis,
Ioann. Andreas, Abbas, Ancharanus, Inola, An-
tonius, Zabarella, partim in cap. 1. De Celebrat. Missæ, &
partim in Clem. 1. De Celebrat. Missæ. Sic etiam omnes
Summistæ, Angelus, Syluester, Rosella, Tabienfis,
Caietanus, Armilla, in verbo Hora. & Altitus in sum.
lib. 6. tit. 1. ar. 6. & alij. In hac quæstione negari non
potest, quin prima opinio magis conueniat cum
ijs, quæ de Horis Canonicis antiquiores scripto-
res tradiderunt. Nam Amalarius *lib. de ordin. Anti-
phonar. c. 1. §. 4. de Ecclesiast. Offic. d. cap. 2. vsque ad ca. 11.*
Nocturnale Officium, quòd sic ille appellat, om-
nino sanè à Matutinali Officio distinguit, hoc
est, Nocturnas Vigilias à Matutinis Laudibus. Ra-
banus item, *lib. 2. de Instit. Clerico. d. c. 3. vsque ad cap. 9.*
primis nouem capitibus numerat octo horas, vi-
delicet Matutinas preces, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam,
Vesperam, Completorium, & Nocturnas vigilias. Rupertus docet *lib. 1. de Diu. offic. d. ca. 1. vsque ad c. 8.* septem esse Horas Canonicas dici,
quas enumerat; Primam, Tertiam, Sextam, Nonam,
Vesperam, Completorium, Matutinum officium,
& postea vigilias nocturnas recēset, deinde sub-
iungit: *exceptis vigilijs nocturnis, septem sunt Horæ.* Ra-
dulphus in libello de Canonum obseruant. pro-
posit. 14. *Octo itaque, inquit, sunt Horæ Canonicae, vigilia
Nocturnæ, & septem diurnæ ex Scripturis auctoritate ha-
bentes, & ex Cassiano lib. 2. de Institut. Monacho. ca. 4.
& ex Concilio Agathensi, quòd refertur ca. 1. De Ce-
lebr. Missæ. & Eccliales iungunt vigilias nocturnas cum
Matutinis laudibus, at sunt distinctæ Horæ, et diuisim à Mo-
nacho*

nachis per orationes terminande. Hæc ille. Hugo S. Victoris in speculo Ecclesiæ cap. 3. & lib. de Eccl. offic. 2. cap. 1. & capit. 9. Orosius ait, Horas sancti patres instituerunt præceteris, ad laudandum Deum; Matutinam, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Vesperam, Completorium, & Mediam noctem. Sic ille. Eundem numerum constituit Beda. lib. 3. in Esaiam. cap. 29. & Agathense Concilium, ut referunt in cap. Presbyter. distinction. 91. & cap. 1. De Celeb. Missa. & Regula S. Benedicti 16. Unde iuxta hanc sententiam, illud Davidis: *Septies in die laudem dixi tibi*; intelligitur de die civili, quem artificialem appellant. Id etiam quod passim dicitur, septem esse Horas Canonicas: interpretatur prima sententia, septem esse horas diuinas, Nocturnis Vigilijis exceptis.

Cæterum communi omnium consensu receptum est, Horas Canonicas septem esse duntaxat, & in Concilio Cabilonensi 2. Canon. 59. sub Carolo Magno, Septem tantummodo numerantur, videlicet Matutinum, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vespertina, & Completorium, & Cassiodorus versiculum illum Psalmi supra positum: *Septies in die laudem dixi tibi*; *Septem*, inquit, *illas significat vires, quibus se Monachorum pia deuotio consolatur*; Matutinum, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Lucernariam, (hoc est Vespertinam) Completorios, & Nocturnos, videlicet Psalmos. Auctor expositionis secundæ in Psalmum 119. entrans versiculum: *Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus*, qui nomine Hieronymi passim citatur, recenset septem Horas Canonicas his verbis: *Horam Tertiam, Sextam, Nonam, Lucernariam, Mediam noctem, Gallitanum, & Mane primum*. Isido. lib. 1. de Ecclesiast. offic. 119. & sequentibus, septem tantum numerat. Walfridus de reb. Ecclesiast. c. 25.

Mihi in hac re placet quod docuit, Turrecremata tract. 73. in regulam S. Benedicti. & in c. Presbyter. dist. 91. q. 1. conclus. 2. Olim in multis prouinciarum Ecclesijs Nocturnas vigilijs diuinas fuisse, & seruatas à Matutinis Laudibus, & in Monachorum conuentibus plane seruati, & disingui: & per Orationes distinctas, terminari solitas esse, & tunc temporis octo Horæ verissime numerabantur. At verò nostris temporibus vsu receptum est, vt Matutinæ laudes simul cum Nocturnis vigilijis decantentur; vel recitentur, ac proinde septem tantummodo Horæ supputantur. Quin etiam olim Ecclesiæ Romanæ vsus obtinuit, vt Nocturnæ preces vna cum Matutinis laudibus coniungerentur. Scribit enim Amalarius in prologo de ordinatione Antiphonarij, se Romæ Magistros interrogasse, & præsertim Theodorum Archidiaconum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, an inter Nocturnum Officium, & Matutinum, id est, Laudes, aliquod interstitium esse deberet; & responsum accepisse, nullum, sed continuò inchoandas, Laudes per versiculum, *Deum in adiutorium meum intende*.

Tertio queritur, cur Septenario numero Horarum preces Canonicæ consent? Respondeo; id eo eum numerum esse constitutum, quia ex sacris literis septem tempora Diuinis laudibus, & precationibus apta, & accommodata colliguntur iuxta illud Davidis in Psal. 118. *Septies in die laudem dixi tibi*, vt statim de singulis Horis ostendemus. Et aptè profectò, & appositè septenarius Horarum numerus institutus est, vt septem Spiritus sancti dona precibus impetremus, & septem Pe-

tionibus respondeant in precatione Dominica contentis. Vnde Hieronymus: *Hofis*, inquit, *ille antiquus septem Spiritus assumi nequiores, aduersus quos preualere non possumus nisi sepiiformi sancti Spiritus gratia adiuti*. Rursum Prouer. 24. *Septies in die cadit iustus*. Deuteronomij 7. *Septem sunt reliquæ gentes, quas debellari oportebat à Iudæis, vt terram sibi diuinitus permissam, pacatam haberent*. Typicè adumbrantur septem lethaliū peccatorum genera in illis septem gentib⁹. Marci 16. *Septem demonia sui per Dominum expulsa à Magdalena*, denique Prouer. 26. *Septem nequitie memorantur*. Ergo aptè sunt septem Horæ Canonicæ Diuinis laudibus, & precibus destinatæ contra septem lapsus, & septem impias Gentes, septem Dæmonia, & septem nequitias. Nec ineptè septenarius hic Horarum numerus dicitur, quasi adumbratus conuenire cum septem tubis, quarū sonitu Hiericuntini muri corruerunt Iosu. 6. in septem Asperionibus Leuitici 14. & 16. in septem Candelabris Ecclesiæ Apocalyp. 1. in septē Lampadibus siue Lucernis Exodi 25. & Apocalypsis 1.

Cæterum Septenarius Horarum Canonicarū numerus tribus quatuorue de causis videtur esse potissimum institutus. Primò, quia, vt dixi, septē illa tēpora in sacris literis Diuinæ laudi, & precationi deputantur. Deinde, vt beneficium, quo cuncta sunt à Deo procreata, in memoriam reuocemus, & pro tanto munere gratias Deo debitas agamus: nam septem diebus Deus rerum vniuersitatem è nihilo finxit, & condidit. Tertio, vt redemptionis nostræ beneficium ad memoriam pariter reducamus: nam septem præcipua redemptionis nostræ mysteria hæc horis completa esse noscuntur. Media siquidem nocte, vt Græci patres sentiunt, Christus surrexit ex mortuis; vel potius, vt Latini arbitrantur, sub auroram, de quodiam inferiis. Media item nocte, aut certe paulò post, ex Virgine natus esse perhibetur. Insuper, hora matutina in Concilio Pontificum, & Phariseorum, consilium est initum de Christo perdendo. Hora prima, ductus est ad Pilatum, atque inde ad Herodem, & hinc rursum ad Pilatum reductus. Hora tertia, clamauerunt Iudæi, *Crucifige, Crucifige eum*: flagellis cæsus est, & corona spinea caput eius confixum. Hora sexta, est in Crucem actus. Hora nona, spiritum emisit, ad inferos descendit, Satanæ regnum, & imperium deleuit. Vespertina hora, est è cruce depositus item, cum Discipulis coenauit, eorum pedes lauit, Eucharistiæ sacramentum instituit. Hora Completorij, post orationem in horto, & sudorem sanguineum emissum, comprehensus à Iudæis, ad Annam, & Caipham ductus, varijs modis derisus, & despectus est. Vnde Glossa in capite primo De Celebra. Missa, ad hæc mysteria significanda, versus quoddam in medium producit, quos hic apponendos duxi;

Hæc sunt septenas propter quæ psallimus Horas.
Matutina ligat Christum, qui crimina purgat:
Prima replet spiritus: causam dat Tertia moris:
Sexta Cruci necit: latus eius Nona bipertit:
Vespera deponit: tumulo Compieta reponit.

Quarto queritur, Quæ preces Horarum in Iure accipiantur appellatione officij Matutini; quæ item nomine officij Vespertini? Obseruandum est, preces canonicas in Iure, vt ante iam dixi, ap-

Matth. 12.

Genes.

Mat. 26.

Ioan. 13.

Luc. 22.

pellari Officium Diuinum, eo quod sit officium, quod Deo omnium bonorum largitori tanquam debitum Clerici persoluant, vt eum laudent, eique pro acceptis beneficijs gratias agant, eiusque opem, & auxilium implorent. Præterea quia eiusmodi preces constant psalmis, & canticis, Versiculis, Antiphonis, & Lectionibus ex sacra & Diuina Scriptura desumptis. In cap. Placuit, Dist. 12. cap. Si quis, Distinct. 92. cap. Si quis Episcopus in Concil. 11. Quæst. 3. Horæ Canonica, nomine Matutini, & Vespertini Officij vocantur. Glossa appellatione Matutini officij intelligit preces ante meridiem recitari solitas, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, & Matutinas laudes: appellatione verò Vespertini Officij intelligit preces, quæ post meridiem funduntur, vespertinas nimirum, & Completas. Ita vt Matutinum officium, & vespertinum dictum sit quasi antemeridianum, & post meridianum. Alij verò in Matutino officio Primam, Tertiam, Sextam, & Matutinas laudes includunt: in vespertino Nonam, Vesperam, Completorium, & vigiliis nocturnas.

Quintò queritur, quæ & quot Horarum preces Canonica in c. Dolentes. De Celebrat. Missarum, & Clem. 1. De Celebrat. Missa. sumi debeant voce officij diurni, quæ item voce officij nocturni? Quidam nomine Officij Diurni accipiunt Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, & Vesperam; Nocturni vero officij vocabulo, vigiliis nocturnas, Laudes matutinas, & Completorium. Sic Archidiaconus in ca. presbyter. dist. 91. & Innocentius, Hostiensis, Ioannes Andreas. Abbas in c. 1. de Celebrat. Missar. Alij verò Nocturno officio tantum includunt vigiliis nocturnas, & laudes matutinas, Diurno verò Horas cæteras: quod quidem videtur magis cū ipso Canonico iure congruere.

Sextò queritur, quando primum septem Horarum preces Canonica fuerint instituta? Polydorus Virgilius, lib. 6. de inuentione rerum cap. 2. & quidam alij, vt Maurolyus in Martyrologio die 27. August. & Supplementum Chronicorum censent legem Ecclesiasticam de septem Horarum Canonarum officio à Clerico persoluedo, à Pelagio 1. vel Pelagio 2. latam fuisse: quod probare nituntur ex c. Eleutherius d. 91. quod decretum dicitur esse Pelagij. Alij verò hanc Horariam precum institutionem Damaso tribuunt. Alij Gregorio I. Verum, ex historijs Ecclesiasticis, & Patribus plane colligitur, iam inde ab Apostolorum temporibus, Clericos certis diei, ac noctis temporibus in Ecclesiam conuenire consueuisse, vt Psalmos, preces, hymnosq; Deo decantarent. Apud Clementem lib. 8. Constitutio. Apostolicæ, cap. 30. extat Apostolica Constitutio hunc in modum habens: Precationes facite mane tertia hora, & Sexta, Nona, & vespere vsque ad galli cantum. Apud Basilium quoque in Regulis copiosius disputatis, Interrogatione 37. serm. 1. de instituta Monachorum, vbi explicat illud Apostoli: sine intermissione orantes, & illud. Nocte, & die laborantes, habetur: Neque verò, quanquam hanc assidue, acque ad eodè omnibus momentis adhiberi oportere gratiarum actionem, & lex ipsa precipit, & nos eam vna nostra necessitatem, cum natura, tum ratione docuimus, propterea ille statim temporibus prescriptæ orationes negligende veniunt, quas obseruari in Conuentibus solemne est, & quotidianum. Et deinde memorat Matutinam horam, Tertiam, Sextam, No-

nam, Vespertinam, Completam, & Mediam noctem. Cyprianus in expositione orationis Dominicae circa finem: In orationibus, inquit, celebrandis inuenimus obseruasse cum Daniele tres pueros in fide fortes, & in captiuitate victores, horam Tertiam, Sextam, & Nonam. Et Paulò post: sed nobis fratres dilectissimi, præter horas antiquitus obseruatas, orandi nunc, & statim, & sacra menta creauerunt. Nam, & mane orandum est, vt resurrexerit Dominus matutina oratione celebratur: recedente item Sole, ac die cessante, necessarii rursus orandum est. Et infra: Quia autem in Christo, hoc est, in lumine semper sumus, nec nobis oratione cessemus. Ex Cypriano igitur, & Basilio habemus septenarium numerum precationum Canoniarum: ex Basilio quidem Matutinam, Tertiam, Sextam, Nonam, Vespertinam, Completam, & ad mediam noctem precationem: ex Cypriano verò Tertiam, Sextam, Nonam, Vespertinam horam, Completam, Matutinam, & Nocturnam. Hieronymus in Epist. 22. ad Eustochium de Castidia Virginitatis: Horam Tertiam, inquit, Sextam, Nonam, Diluculum quoque, & Vesperas, nemo est, qui nesciat. Infra: Nolibus quoque bis, terque surgendam. Ecin 23. Epistola ad eandem. De obitu Pauli: Mane, inquit, Hora Tertia, Sexta, Nona, Vespere, noctis medio per ordinem Psalterium cantabam. Eadem ferè habet in Epistola 7. ad Letam de institutione filia, & in Epist. 8. ad Demetriadem. Chrysostomus in homilia 55. ad Populum Antiochenum, describens Monachorum mores, ait: Antequam Lucem cum galli vocem dederit, omnes statim cum reuerentia somnum deponentes exurgunt excantant eos Prelato, & consilij sunt sanctam consilientes chorant: & statim manus extendentes sacros hymnos decantant. Infra: Tertiam, Sextam, Nonam, & Vespertinas orationes celebrant, & in quatuor partes diem distorunt, dum singula partes implentur, psalmis, & hymnis Deum venerant. S. Ambrosius lib. 7. in Lucam, in illud, qui vestrum habens amicum, ait, Si ille David tam sanctus, & qui regni erat necessitatis occupatus septies in die laudem Domino dicebat, matutinis, & vespertinis sacrificijs semper incensas, quid nos facere oportet, qui eo amplius rogare debemus, quo frequentius carnis, ac mentis fragilitate dei iniquum locuti libro tertio de Virginitate, orandi sex tempora recenset: conjurgimus mane, inquit, cum est prodeuntem, ante prandium, post prandium, hora incensi, & cum pergitur cubitum; quæ tempora videntur significare proculdubio sex Horas Canonicas, Matutinam, Tertiam, Sextam, Nonam, Vespertinam, & Completam. Et extant hymni ab eodem Ambrosio compositi ad singulas Horarias preces videlicet Nocturnas vigiliis, Matutinas laudes, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Vespertinam, & Completam. Athanasius in lib. de Virginitate sine exortatione. Habeto, inquit, Psalterium, & Psalmos edice, si exieris videat librum in manu tua: post Tertiam horam peragito communionem: Sexta hora celebrato precet, quantum hac hora Filium Dei iudicatum est in Crucem, Hora Nona rursus est in hymnis, & laudibus Dei, quoniam hac hora Dominus in Cruce pendens spiritum reddidit. Et infra: Hora duodecima maiorem, & crebriorem celebra communionem cum virginibus tuis. Eodem quoque libro: Media, inquit, nocte surgit, & laudato Dominum Deum tuum. Augustinus item: Rogo vos, ad vigiliis matutinis surgite, ad Tertiam, & Sextam, ac Nonam ante omnia conuenite. Hieronimus in Psalmum 118. Callianus lib. 2. de Institutis Monacho, cum egisset de Vigilijs Nocturnis, lib. 3. differt de Diurnis precibus, & cap. 3. & 4. commemorat Ho-

rat. Horam matutinam ante ortum solis, & rursum aliam matutinam orto iam Sole, hoc est, matutinas laudes, ac Primam: deinde enumerat Tertiam, Sextam, Nonam, & Vesperam. Sanctus quoque Benedictus in Regula 16. *Hic*, inquit, *Horis referamus laudem Creatori nostro*, Matutinis, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vespere, Completorio, & nocte surgamus ad commendandum ei. Cassiodorus explicans illum Psalmi versiculum: *septies in die laudem dixi tibi: Septem*, inquit, *illud significat vices, quibus se Monachorum pia devotio consolatur*, Matutinas, Tertiam, Sextam, Nonam, Lucernariam, Completorios, Nocturnos, Et Auctor nomine Hieronymi in secunda expositione Psalmi 119. explicans versiculum: *cum ijs qui oderunt pacem: recenset Horam Tertiam, Sextam, Nonam, Lucernariam, Mediam noctem, Galli cantum, & Primum mane.*

Ex his clare perspicitur septenarium Horarum Canonicarum numerum antiquo vsu in Ecclesia fuisse receptum ante Gregorium I. Pelagium II. Gelasium I. & Damasum I. Ab Apostolorum temporibus vsu, & more receptum fuit, vt Christiani in templum siue eodem sacrum siue Oratorium conuenirent, & Psalmos, & hymnos cantarent, vt colligitur ex Adone in Martyrologio 5. Idus Ianuarij, in vita Iuliani Martyris, & Basilisæ, & 10. Kalendas Augusti de S. Apollinare. Sozom. lib. 6. hist. Eccl. ca. 33. & 34. Socrate lib. 2. hist. Eccl. c. 8. Theodoret. lib. 2. cap. 17. Porcassus Pelagius I. aut II. legem constituit, qua Clerici horarias preces septies in die perfoluere cogentur, ita vt quod antea vsu, & consuetudine antiqua seruabatur, lege deinde lata, perpetuò in Ecclesia iusserit obseruari. Et hinc est, vt in concilijs, & scriptoribus Ecclesiasticis post ea tempora frequens mentio habeatur septem Horarum Canonicarum. In Concilio Cablonensi 2. sub Carolo Magno, ca. 59. dicitur, *horas Canonicas, Matutinam videlicet, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Vesperianam, Completorium pariter celebrent.* In Concilio Aquisgranensi sub Ludouico Pio à cap. 126. vique ad cap. 130. eadem Horæ ex Isidoro referuntur, sicut, & in Concilio Agathensi, vt habetur in c. Presbyter De Celebr. Missa. & in c. Presbyter d. 91. nec non & apud Isidorum, Alcuinum, Amalariu, Rabanum, Rupertu, & Hugonem S. Victoris, quos supra citauimus.

Septimò quæritur, An septem Horarum preces Canonice sint iuris Diuini, an verò Canonice? Docet Abbas ca. 1. de Celebrat. Missa. esse iuris diuini, vt Clericus septies singulis diebus oret: quia in Psalmo dicitur: *Septies in die laudem dixi tibi.* Modus verò, & formula precandi est, inquit, ab Ecclesia constituta. Ex quo deducit, Romani Pontificis auctoritate non posse Clericu excipi à lege, & præcepto septies Deum precandi: quamuis fieri posse concedat, vt soluatur lege seruandi modum, & formulam orandi. B. Antonin. part. 2. tit. 9. cap. 12. f. 1. Angel. Hora. quest. 6. Rosel. Hora. num. 13. Tabien. Hora. quest. 15. Armil. Hora. num. 11. Cardin. Clement. 1. de celebr. Missa. Turre. in c. presbyter. dist. 91. eiusdem videntur fuisse sententiæ. At probabilius alij senserunt, solum iuris esse Canonici, vt Clerici septies singulis quibusque diebus orent. Sic Laurentius Rodolphus, Ioannes Lignanus in ca. dolentes de celebra. Missa. Syluest. Hora. q. 8. num. 9. & alij. Abbas verò, & alij quidam Canonici iuris interpretes latius quam par est, ius diuinum accipiunt: nam

tale ius appellant, quicquid in sacris literis habetur, aut ex eis deriuatur; cum tamen reuera id minimè sufficiat, vt in præfenti negotio planè conspiciatur. Quod enim Dauid septies in die Deum precabatur, factum est hoc; sed non ius constitutum: alioquin enim omnes Reges eodem iure nepe Diuino, cogentur, id officij, & muneris obire. Dauidis igitur exemplo, & imitatione, Ecclesia diuinitus edocta legem sanxit, qua Clerici septies in die preces fundere, & recitare cogentur. **QVAERES**, an saltem Clerici ad Ecclesiastica Beneficia promoti, & electi, iure naturali debeant horarias preces perfoluere, vt grati sint ijs, qui de Ecclesia bene meriti bona reliquerunt; ex quibus beneficia Ecclesiastica sunt instituta: An item Clerici eo ipso, quòd sunt in Sortem Domini vocati, & Ecclesiasticis ordinibus initiati, septies Deum orare iure compellantur; Virique huic dubitationi infra commodius respondebo.

Caput I I.

De septem precibus horarijs, & Canonicis speciatim.

PRIMO quæritur, Quandonam nocturnæ vigiliae sint institutæ? Ex ijs, quæ ex Patribus, in capite superiori diximus, liquido constat eas ab ipsis primùm Apostolorum temporibus coepisse, & Ecclesiam in huiusmodi nocturnis precibus ad Deum fundendis, Regium Prophetam esse imitam, dicentem: *Media nocte surgebam ad confitendum tibi Paulum item, & Silam, qui teste B. Luc. in carcere, & vinculis positi, media nocte orantes laudabant, & benedicebant Deum.* Præterea, id temporis aptissimè est orationi deputatum. Etenim media nocte, Aegyptiorum primogenita esse ab Angelo percussa, sacrae literæ testantur. Scit quoque Ecclesia, Sponsus media nocte, esse venturus; ac ideo tunc temporis vigilare nobis expedit, ne nos ille dormientes, ac pigricantes inueniat, & puniat. Media item nocte Dominus ex vtero Virginis natus in lucem produiuit, & media nocte, aut paulò post è mortuis resurrexit.

Secundò quæritur, An Clerici nocturnas preces olim tribus temporu interuallis diuisas perfoluere consueuerint? Sunt, qui id affirmant; & Amalariu in libello de ordine Antiphonarij, & Isidorum lib. 1. de offic. Eccl. cap. 10. Hugonem Victorinum libro secundo, de Offic. Ecclesiast. capite nono, Sanct. Thomam 1. Corin. cap. 14. lect. 6. Waldensem libro de Sacramentalibus. cap. 24. & 28. huius rei testes produciunt: Clerici, inquit, eo tempore, prima Vigilia noctis exalta, id est, post tres horas noctis, in templum conuenire solebant, & primos Nocturnos Psalmos decantabant: deinde verò somnum resumebant, & secunda vigilia, id est, post sex horas noctis elapsas iterum conuenientes in templum, secundos Nocturnos Psalmos canebant. Deinde tertia vigilia, id est, post nouem horas noctis expletas è somno surgentes, tertios Nocturnos Psalmos concinebant. Postremò, quarta vigilia nondum completa, hoc est, duodecima noctis hora paulò ante solis ortum in ipsa aurora laudes matutinas psallebāt. & ita noctu quater Deum orabant, sicut etiam interdum quater quoque Deum precari solebant; videlicet hora Tertia post Solis ortum, hora Sexta, hoc est, ad meridiem, hora Nona, id est, post nouem horas ab ortu solis, & vespere, hoc est, hora

Ad. 16.